

Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a büntetőfelderítésben és a bizonyításban

Bevezetés

Új büntetőeljárás törvényünk, a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) a nyomozás osztott modelljének bevezetése mellett a büntetőeljárás önálló szakaszaként nevesíti az előkészítő eljárást. Korábban a bűnüldözési céllal végzett és bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés több ágazati törvényben, széttagoltan nyert szabályozást. Az ügyész felügyelete alatt, még a nyomozás elrendelését megelőzően végzett operatív tevékenységnek, „bűnügyi felderítésnek”¹ – fő szabály szerint – a Be. keretei közé utalása megszüntette a korábbi szabályozás osztottságát, és áttekinthetőbb, a jogbiztonságot megfelelően szolgáló modellt alkotott. A Be. tehát az előkészítő eljárás, a felderítés és a vizsgálat egységes, egymásra épülő rendszerét teremtette meg.²

---

¹ Az elnevezést, illetve a titkos információgyűjtés fajtáinak elhatárolását. lásd: Finszter Géza: Rendészettan c. munkájában. 231. o.

Forrás: www.akfi-dl.uni-nke.hu

Letöltés ideje: 2020.05.30.

Finszter a bűnüldözési célú felderítés sajátosságait az alábbiakban foglalja össze: a felderítés tárgya valamely bűncselekmény gyanújának megállapítása vagy cáfolása; a felderítés eszközei a büntetőeljárás törvényben meghatározott leplezett eszközök; célja az állami büntetőigény érvényesítése az igazságszolgáltatás útján; eljárási formája a büntetőeljárás részét képező előkészítő eljárás; szigorú határidők érvényesek rá, ügyészi felügyelet alatt folyik.

² Tóth Mihály: Regulák ifjabbaknak és kezdőknek. In: Menyhárs Attila – Varga István (szerk.): 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara. Budapest, 2018. 495. o.; Hancz Patrik: Ügyfélbarát bíróság és hivatali arrogancia – Farkas Ákos az új Be.-ről.

Forrás: www.arsboni.hu

Letöltés ideje: 2020.05.30.

Ennek szellemében került a törvénybe, és tartozik ügyészi felügyelet alá a nyomozás elrendelését megelőző, bűnüldözési (és nem rendészeti) céllal végzett titkos információgyűjtés, amelynek célja a bűncselekmény gyanúja meglétének vagy hiányának igazolása. A gyanú fogalmának meghatározása azonban nem történt meg az új eljárás törvényben sem, és a szakirodalom is eltérő határok mentén húzza meg a gyanú sine qua non-jainak definícióját. Király Tibor szerint a gyanút a valószínűség mércéje szintjén kell értelmeznünk, hiszen nem bizonyosságot, csupán valószínűséget érintő kijelentést tartalmaz.³ A gyanú a büntetőeljárásban Király szerint logikai reláció egy hipotézis és az azt megalapozó adatok (pontosabban az ezeket összefoglaló kijelentés) között. Ez a reláció pedig logikai (és nem statisztikai) valószínűség.⁴ Cséka Ervin szerint a gyanú a bűncselekményre utaló tények, adatok meglétének valószínűségét jelenti.⁵ Jármai Tibor szerint a gyanú nem más, mint a valószínűség alacsony foka.⁶ Hasonlóan a valószínűségre alapoz Finszter Géza, aki szerint a gyanú a nyomozó hatóság tudomására jutott objektív adatokból levont valószínűségi következtetés arra nézve, hogy feltehetőleg bűncselekmény történt, és annak ki vagy kik voltak az elkövetői.⁷ Sléder Judit szerint a gyanú kategóriájának kialakításánál arról van szó, hogy a nyomozó hatóság tudomására jut egy esemény, jelenség, és arra keresi a választ, hogy ez az esemény, jelenség büntetendő vagy nem büntetendő emberi magatartással összefüggésben keletkezett-e.⁸ A

---

³ Király Tibor: Büntetőeljárás. Budapest, 2003. 198. o.

⁴ Király Tibor: Szemelvények ötven év büntetőjogi és más tárgyú tanulmányaiból. ELTE ÁJTK Büntetőeljárás Jogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék. Budapest, 2005. 149–151. o.

⁵ Cséka Ervin: A büntető eljárás vázlatja I. kötet. Szeged, 2006. 343. o.

⁶ Jármai Tibor: Az előkészítő eljárások jelentősége a büntetőeljárásban.

Forrás: www.bibl.u-szeged.hu

Letöltés ideje: 2020.05.30.

⁷ Finszter Géza: Az alapos gyanú kriminalisztikai fogalma. In: Finszter Géza – Korinek László: A rend kedvéért. Budapest, 2019. 39. o.

⁸ Sléder Judit: A büntetőeljárás megindítása. Doktori értekezés. 224. o.

Forrás: www.ajk.pte.hu

Letöltés ideje: 2020.06.01.

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a büntetőeljárásban és a bizonyításban

szerző utal arra is, hogy a gyanú fogalmának meghatározása és ezen fogalom elhelyezése a törvény értelmező rendelkezései között ellentétben állna a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvével.⁹ Bócz Endre arra hívja fel a figyelmet, hogy a gyanú megalapozása egy sajátos irányú tényfelderítést is feltételez, mivel a nyomozás eredményeként a tényekre vonatkozó ismeretek egyfelől bővülnek, részletesebbekké válnak, másfelől viszont a történet egyes elemei helyébe mások léphetnek.¹⁰ Az új előkészítő eljárás célja leplezett eszközök alkalmazásával a gyanú igazolása (vagy annak elvetése). Ahogyan Finszter Géza fogalmazott korábbi elnevezéssel illetett jogintézményeink kapcsán: „*a titkos információgyűjtés, (illetve a titkos adatgyűjtés) során teljesített megismerés (...) legitim célja annak eldöntése, hogy szükséges-e a nyomozás elrendelése, (illetve hogy van-e elegendő információ a vádemelés megalapozására).*”¹¹

Az előkészítő eljárás során alkalmazható leplezett eszközök szabályai szintén részletes kidolgozást nyertek az új törvényben, a szabályozás bővítése az eljárási garanciák erősítése és hatékonyabbá tétele szempontjából mindenképp üdvözlendő.

Az előkészítő eljárás

Előkészítő eljárást a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathat (Be. 399.§ (2) bek.) Mivel az előkészítő eljárás olyan különleges tárgyú felderítő, illetve veszélyelhárító tevékenységeket is érinthet, mint a korrupció vagy a terrorizmus elleni küzdelem, a Be. a célszerűségi megfontolásokra is figyelemmel lehetővé teszi, hogy az előkészítő eljárást ne csak a büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság folytathasson, hanem az

---

⁹ Sléder (2010): i.m. 223. o.

¹⁰ Bócz Endre: Vádfunkció, közvád, ügyész. In: Állam- és jogtudomány 2011/1. szám. 21. o.

¹¹ Finszter Géza: A titkos adatgyűjtés kriminalisztikája. In: Finszter Géza – Korinek László: A rend kedvéért. Budapest, 2019. 304. o.

Rtv. alapján a hatáskörébe tartozó cselekmény miatt a rendőrség belső bűn-megelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve (Nemzeti Védelmi Szolgálat), valamint a terrorizmust elhárító szerve (Terrorelhárítási Központ) is.¹² Eljárásukra a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni (Nyer. 94.§).

Az előkészítő eljárás céljával függ össze, hogy csak akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendők, és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e (Be. 340.§ (1)-(2) bekezdés). A büntetőeljárás alapjai, megindítási feltételei tekintetében sokáig a bűncselekményre vonatkoztatott gyanúra és az elkövetőre vonatkoztatott megalapozott gyanúra kellett utalnunk. A büntetőeljárás megindításához legalább a bűncselekmény gyanújának fenn kellett állnia, az elkövetőt érintő megalapozott gyanúnak nem feltétlenül, hiszen ismeretlen tetteses eljárásban a nyomozó hatóság senkivel nem tudta közölni a megalapozott gyanút. Az új szabályozás azonban korábbra hozta a büntetőeljárás megindításának lehetőségét, amikor az előkészítő eljárás bevezetésével a „gyanú gyanúja” (úgynevezett „sanda gyanú”¹³) esetén is lehetővé teszi a bűnüldözési célú titkos információgyűjtést – immár a Be. keretrendszerén belül. A büntetőeljárás megindításához tehát már az egyszerű gyanú szintjét el nem érő információk is elegendő alapot szolgáltatnak. Jogállami szempontból meghatározó kérdés, hogy helyes-e a büntetőeljárás törvényben szabályozni a bűnüldözési célú titkos információgyűjtést, nem válik-e ezáltal általános gyakorlattá a nyílt nyomozásokat megelőzően a „sanda gyanú” megállapításához a leplezett eszközök igénybevétele. Nyerünk-e annyit a széttagolt szabályozás megszüntetésével, hogy érdemes emiatt a büntetőeljárás törvény dogmatikai szemléletrendszerét megbontani? A német kodifikációból jól ismert Nebengesetz nem lett volna elegendő és megfelelő szabályozási forma a titkos információgyűjtés és a

---

¹² Miniszteri indokolás 339. o.

¹³ Németh Noémi: Gondolatok a gyanú fokozatairól. Belügyi Szemle 2018/3. szám.99–100. o.

leplezett eszközök tekintetében, vagyis az önálló törvényben történő szabályozás ellen milyen érvek szólnak? A kérdéseket a jogpolitika mentén lehet megválaszolni, az előkészítő eljárásra és a leplezett eszközökre vonatkozó rendelkezések miatt a Be. úgynevezett kétharmados törvény lett. Az a kérdés azonban fennmaradt, hogy mi az előkészítő eljárás alapja, ha a gyanúok hiányzik.¹⁴ Az előkészítő eljárást megalapozó „sanda gyanú” ugyanis Horgos Livia szerint csupán egy sejtés, a valószínűség szintjét el nem érő feltételezés, ami – jobb esetben – hiányos feltételezésekből összeállt információ megfelelő mennyiségű és minőségű adat nélkül.¹⁵

A gyakorlatban az előkészítő eljárások mintegy 20%-ából lesz nyomozás, az előkészítő eljárás tehát – a szakirodalomban is jogosan megjelenő, előzetes aggályok¹⁶ ellenére – nem vált a nyomozás szakaszát megelőző szükségképpen, általános eljárási formává.

Előkészítő eljárás három módon indulhat. Elrendelhető

- a) egy adott szerv (ügyészség, nyomozó hatóság, NVSZ, TEK) hivatalból tudomására jutott információ alapján,
- b) a feljelentés elutasítását követően a feljelentésben foglalt közlés alapján, vagy

---

¹⁴ Bárándy Gergely – Enyedi Krisztián: Leplezett eszközök és titkos információgyűjtés, avagy az új büntetőeljárás törvény margójára.

Forrás: www.ujbtk.hu

Letöltés ideje: 2020.06.08.

Idézi: Szabó Zsolt Tibor: Gyorsaság, hatékonyság, pergazdaságosság, konszenzus kontra garanciák. Eljárásjogi Szemle 2018/3. szám. 30. o.

¹⁵ Horgos Livia: A büntetőeljárás gyanú fogalmának új felfogása egy jogeset tükrében. Magyar Jog 2018/4. szám. 245. o.

¹⁶ Tóth Mihály: Regulák ifjabbaknak és kezdőknek. In: Menyhárs Attila – Varga István (szerk.): 350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara. Budapest, 2018. 496. o.; Bárándy Gergely – Enyedi Krisztián: Leplezett eszközök és titkos információgyűjtés, avagy az új büntetőeljárás törvény margójára.

Forrás: www.ujbtk.hu

Letöltés ideje: 2020.06.08.

- c) az ügyészségről szóló törvény, az Rtv., a NAV tv. vagy a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény alapján végzett titkos információgyűjtést követően a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésében foglalt információk alapján.

Az a) pont esetében az előkészítő eljárást folytató szerv hivatalból rendel el előkészítő eljárást különösen az általa vagy más hatóság által folytatott büntetőeljárás során felmerült információkról, valamint más eljárásban felmerült adatokról kapott tájékoztatás elemzése, értékelése alapján. A hivatalos tudomás alapjául szolgáló tájékoztatást követő öt munkanapon belül döntenie kell az előkészítő eljárás megindításáról (Nyer. 95.§ (1) bekezdés).

A b) pontnál az előkészítő eljárás feljelentésben foglalt információ alapján történő elrendeléséről az előkészítő eljárást folytató szerv nyomban dönt. Az előkészítő eljárás megindításának és folytatásának nem akadály, ha a feljelentés elutasítása ellen panasszal éltek (Nyer. 95.§ (2) bek.).

A c) pont esetében az előkészítő eljárás lefolytatására jogosult szerv a titkos információgyűjtést folytató szerv kezdeményezésének a hozzá való megérkezését követő hetvenkét órán belül dönt az előkészítő eljárás elrendeléséről (Be. 340.§ (4) bekezdés).

Az előkészítő eljárás elrendeléséről az előkészítő eljárást folytató szerv arra felhatalmazott vezetője dönt, és az elrendelésről feljegyzést készít. Ha az előkészítő eljárás késedelmet nem tűrő esetben elvégzett eljárási cselekménnyel indul meg, vagyis nincs idő az elrendelést dokumentáló feljegyzés elkészítésére, a feljegyzésnek huszonnégy órán belül kell elkészülnie (Nyer. 96.§ (1) bekezdés).

A gyakorlatban előkészítő eljárás többnyire az érintett személy „jóakarójának” levele, illetve állampolgári bejelentés alapján indul. Iskolapélda lehet erre az az eset, amikor a szomszéd éjjel zajt hall, amelyből arra következtet, hogy orgazdaság jellegű tevékenység folyik a szomszédos garázsban. Erről érkeztet a hatósághoz egy beadványt, amely tartalma alapján feljelentésnek minősül, de a bűncselekményre vonatkoztatott gyanú szint-

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a büntető eljárásban és a bizonyításban

jét nem éri el az abban foglaltak tartalma. A bejelentés olyan közlés, amelynek szándékolt célja a hatóság pusztán tájékoztatása; megjelenési formája valamely gyanús eseményre (tényre) vonatkozó közlés, amely lehet bizalmas közlés is. Más kérdés, hogy a távbeszélőn történő bejelentés alkalmával a nyomozó hatóság eljáró tagja visszahívással vagy egyéb alkalmas módon köteles megállapítani a bejelentő kilétét.¹⁷ Bejelentést, bizalmas közlést rendszerint nem a személyükben érdekeltek tesznek.¹⁸

Az előkészítő eljárás során meghatározott leplezett eszközöket vehet igénybe és adatszerező tevékenységet folytathat a hatóság, egyébként az előkészítő eljárásra a nyomozás szabályait kell megfelelően alkalmazni. A Be. konkrétan felsorolja azokat a módszereket, amelyek a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából igénybe vehetők az előkészítő eljárás során, így:

- a) a 215.§ (1)-(2) bekezdésében meghatározott leplezett eszköz (az információ megszerzése érdekében titkosan együttműködő személy igénybevétele; a leplezett eszköz alkalmazására feljogosított szerv tagja az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjthet, ellenőrizhet),
- b) rejtett figyelés,
- c) a 216–218.§-ban meghatározott fizetési műveletek megfigyelése,
- d) a 221.§ a) pontja alapján mintavásárlás,
- e) a 222–225.§ alapján fedett nyomozó, valamint
- f) bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz (Be. 341.§).

A bűncselekmény gyanújának megállapítása végett bírói engedélyhez kötött leplezett eszközök irányulhatnak arra a személyre, aki a bűncselekmény elkövetőjeként szóba jöhet, és bizonyos megszorításokkal arra is, akiről megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekmény elkövetőjeként

---

¹⁷ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó. Budapest – Pécs, 2012. 228. o.

¹⁸ Kovács Gyula – Nagy József: A kriminálmetodika elméleti és gyakorlati kérdései. NKTK. Budapest, 2013. 109. o.

szóba jöhető személlyel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatot tart (Be. 343.§ (1)-(2) bekezdés). Nem alkalmazható azonban bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz a minősített adat, a titoktartás körébe tartozó adatok, valamint a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétének megismerése céljából.

Értelemszerűen az előkészítő eljárás során a törvény Hatodik Részében meghatározott leplezett eszközök közül nem alkalmazhatók azok, amelyek fogalmilag feltételezik valamely bűncselekmény gyanúját. A gyanú fennállása esetén ugyanis előkészítő eljárást nem lehet elrendelni.

A törvény Hetedik Részében szabályozott adatszerző tevékenységre is sor kerülhet az előkészítő eljárás során, viszont itt is szűkebb körben, mint a nyomozásban. Nem lehet például körözést elrendelni az előkészítő eljárásban, és az adatigénylés lehetősége sem teljes körű. Huszonhárom olyan szervezetet, valamint nyilvántartást sorol fel a Be. 342.§ (3) bekezdése, amelytől adatokhoz juthat az előkészítő eljárást végző hatóság. A Be. – látványosan a taxációval korlátozva a lehetséges szervek körét – valójában igen széles körű felhatalmazást ad a nyilvántartott adatok beszerzésére.¹⁹

Az öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény gyanújának megállapítása miatt az előkészítő eljárás legfeljebb kilenc hónapig, más esetben legfeljebb hat hónapig tarthat. Ahol tehát bírói engedélyhez kötött leplezett eszköz is alkalmazható, ott az előkészítő eljárás kilenc hónapig is elhúzódhat, minden más esetben a maximális határidő hat hónap. Az előkészítő eljárást folytató szerv az előkészítő eljárást önállóan végzi. Azonban ha nem az ügyészség rendelte el az előkészítő eljárást, az elrendelést követő három munkanapon belül az elrendelő szervnek tájékoztatnia kell az ügyészséget az előkészítő eljárás szükségességét megalapozó adatokról, valamint az alkalmazni kívánt leplezett eszközökről és a tervezett eljárási cselekményekről. Szintén az ügyészség felé irányuló tájékoztatási kötelezettsége az előkészítő eljárást elrendelő szervnek, hogy az előkészítő eljárás során beszerzett adatokról

---

¹⁹ Belovics Ervin – Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. 2017. 247. o.

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a bűnfelderítésben és a bizonyításban

kéthavonta tájékoztassa az ügyészséget, illetve annak kérésére az előkészítő eljárás során keletkezett ügyiratokat bemutassa (Be. 344.§ (1)-(4) bekezdés).

A nyomozást el kell rendelni, ha az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján megállapítható a bűncselekmény gyanúja. A nyomozást elrendelheti az ügyészség és a nyomozó hatóság is (Be. 344.§ (5) bekezdés). A Be. 345.§ (1) bekezdése alapján a nyomozás elrendelése esetén az előkészítő eljárás során keletkezett ügyiratokat és adatokat szükség esetén a nyomozást lefolytató nyomozó hatóságnak vagy ügyészségnek haladéktalanul át kell adni. A nyomozás elrendelése nem jelenti az automatikus befejezését az előkészítő eljárásban alkalmazott bírói vagy ügyészi engedélyhez kötött leplezett eszközök alkalmazásának. Nagy könnyebbsége az új törvénynek, hogy ilyen esetben azok alkalmazása újabb engedély indítványozása nélkül is tovább folytatható. Ebben az esetben a leplezett eszköz alkalmazásának tartamát az előkészítő eljárásban alkalmazott leplezett eszköz elrendelésének időpontját alapul véve kell megállapítani. A nyomozó hatóság, illetve az ügyészség szükség esetén tájékoztatja a leplezett eszközök alkalmazását végrehajtó szervet a nyomozás elrendelésének tényéről és időpontjáról, továbbá arról, hogy a leplezett eszköz alkalmazását a nyomozás során mely erre feljogosított szerv folytatja (Be. 345.§ (2)-(3) bekezdés). A Be. tehát nemcsak az előkészítő eljárásban teszi lehetővé a leplezett eszközök alkalmazását, hanem a nyomozás során is. Így azt a koncepciót jeleníti meg, hogy a bűnüldözési célú titkos információgyűjtés nem egy elkülönült eljárás, hanem különleges nyomozási eszközök alkalmazása, amely a törvényi feltételek fennállása esetén a büntetőeljárás szerves részét képezheti. Egyes szerzők szerint azonban a nyomozás szakaszában a gyakorlatban a kvázi korlátozás nélküli adatszerzés és titkos információgyűjtés tapasztalható.²⁰

---

²⁰ Szabó Zsolt Tibor: Gyorsaság, hatékonyság, pergazdaságosság, konszenzus kontra garanciák. Eljárásjogi Szemle 2018/3. 32. o.

Ha nem ért célt az előkészítő eljárás, vagyis az előkészítő eljárás során beszerzett adatok alapján nem sikerült a bűncselekmény gyanúját megállapítani, akkor meg kell szüntetni az előkészítő eljárást. Az előkészítő eljárást folytató szerv az eljárás befejezéséről feljegyzést készít, és azt megküldi az ügyészségnek (Nyer. 103.§ (1) bekezdés). Szintén megszüntetési ok, ha az előkészítő eljárás folytatásától nem várható eredmény, illetve ha annak határideje lejárt.

Fontos és garanciális jellegű szabály, hogy az előkészítő eljárás megszüntetése esetén a beszerzett adatok büntetőeljárásban bizonyítékként nem használhatók fel (Be. 346.§ (2) bekezdés).

Az előkészítő eljárás felügyelete annak az ügyészségnek a hatáskörébe tartozik, amelyik az előkészítő eljárással érintett bűncselekmény nyomozásának felügyeletére, illetve irányítására hatáskörrel rendelkezik. Ha az előkészítő eljárást az ügyészség folytatja, bármely nyomozó hatóságot annak illetékességi területén eljárási cselekmény elvégzésére utasíthatja, illetve a nyomozó hatóság tagja a legfőbb ügyész kezdeményezésére a nyomozó hatóság országos parancsnoka egyetértésével az előkészítő eljárás során határozott időtartamra igénybe vehető. Az ügyészség felkérésére az eljárási cselekmény elvégzésében közreműködik a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve, illetve terrorizmust elhárító szerve (Be. 347.§ (1)-(3) bekezdés).

A nyomozás

A nyomozási szakasz megindításának alapvető feltétele az, hogy a nyomozó hatóság illetékes vezetőjében vagy az ügyészségben kialakuljon a bűncselekményre vonatkozó gyanú.²¹ A gyanú kialakulásában fontos tényezők az úgynevezett „induló adatok”, azaz a nyomozó hatóság már meglévő, akár az előkészítő eljárás során megszerzett ismeretei. Emellett a nyomozás megindításakor is lényeges szerepe van a nyomozó hatóság szakmai

---

²¹ Fantoly Zsanett – Budaházi Árpád: Büntető eljárásjogi ismeretek. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. 35. o.

felkészültségének, például a vonatkozó jogszabályok értelmezése és megfelelő alkalmazása elvárásként jelentkezik a gyanú fennállásának megállapíthatósága szempontjából. A büntetőeljárást megindítani ugyanis csak objektív és igazolt adatokkal alátámasztott gyanú alapján lehet,²² ezen adatok értékelése pedig a nyomozó hatóság, illetve az ügyészség feladata.

A nyomozás feladata Jármai szerint kettős. Egyrészt lehetővé teszi azon ügyek kiszűrését, amelyek anyagi vagy eljárásjogi okból nem alkalmasak a büntetőeljárásra, illetve amelyekben nem szükséges a bíróság előtti felelősségre vonás; másrészt teljes körűen és törvényesen lefolytatott felderítés és bizonyítás eredményeképpen megteremti annak a lehetőségét, hogy az ügyész a vád indítványozása folytán az állam büntetőigényét érvényesítse.²³ A nyomozó hatóságok kötelessége, hogy végrehajtsák a büntetőeljárási törvényben meghatározott ezen nyomozási feladatokat, mind a felderítés, mind pedig a vizsgálat szakaszában. A nyomozó hatóság bizonyítási szerepe egyfajta tényfelderítési monopólium, ebből adódóan a nyomozó hatóság eljárásának alapvető célja a bűncselekmény tényállásának és az elkövető személyének a felderítése, továbbá a felderített adatok bizonyítékokkal történő alátámasztása. Ehhez biztosítja a nyomozó hatóság azokat a technikai és szakmai ismereteket és eszközöket, melyek kizárólagosan neki állnak rendelkezésére.²⁴

A nyomozás a rendészeti tevékenységből nőtt, fejlődött ki, és hosszú ideig nem is tekintették a büntetőeljárás részének.²⁵ Fogalmát tekintve három megközelítés ismeretes:

---

²² Sléder (2010): i.m. 81. o.

²³ Jármai Tibor: Gondolatok a bizonyítás egyes kérdéseiről. In: Nagy Ferenc (szerk.): Ad Futuram Memoriam, Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2007. 57. o.

²⁴ Németh Zoltán György: A nyomozó hatóság bizonyításban játszott szerepe, a nyomozati tényfeltárás és a bizonyítás összefüggései.

Forrás: www.jesz.ajtk.elte.hu

Letöltés ideje: 2020.05.30.

²⁵ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 19. o.

- a nyomozás alaki (eljárásjogi) fogalma: a törvényben meghatározott eljárási cselekmények szervezett és célirányos végrehajtása, a bírósági főszakasz előkészítése céljából;
- a nyomozás ismeretelméleti megközelítése: olyan tudatos tevékenység, amelynek célja valamely múltbéli eseménynek a megismerés általános törvényszerűségei figyelembevételével történő valósághű rekonstruálása;
- a nyomozás informatikai szemléletű fogalma: információk racionális gyűjtésén és bizonyos mértékű értékelésén alapuló tényfeltárás.²⁶

A szakirodalomban mindhárom megközelítés elfogadott és gyakorlati példákkal alátámasztott. Bócz Endre szerint például a nyomozás ismeretelméleti oldalról megközelíthető olyan folyamatként, amelynek az intellektuális, racionális megismerés a lényege, és amely valamely múltban lezajlott történés részleteinek megismerését, kiderítését jelenti azon jelenségek alapján, amelyeket – mint elváltozásokat – a múltbéli történés hozott létre, és amelyek a megismerés időpontjában – „jelenleg” – léteznek, felismerhetőek és kiváltó okaikra következtetni engednek.²⁷ Király Tibor szerint a nyomozásnak az egész büntetőeljárás kimenetelére döntő befolyása van, és nemritkán – korábbi eljárási törvényeinek alapján – a bírósági tárgyalással szemben jelentékeny túlsúlyra tett szert. Király ezért nyomatékosítja a jogalkotó azon óhaját, hogy a nyomozás terjedelme igazodjon a vádemelés feltételeihez és szükségleteihez.²⁸ A nyomozás útján történő ismeretszerzés („megismerés”) célja az ügyészség döntési pozícióba helyezése a vádemelést illetően; az ismeretszerzés tehát az ügyészség részére történik akkor is,

---

²⁶ Belovics Ervin – Tóth Mihály: Büntető eljárásjog. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2013. 204–205. o.

²⁷ Bócz Endre: A nyomozás fogalma, helye és szerepe a büntetőeljárásban. In: Bócz Endre (szerk.): Kriminálisztika I. BM Kiadó. Budapest, 2004. 89. o.

²⁸ Király Tibor (2005): i.m. 24. o.

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a büntetőeljárásban és a bizonyításban

ha a megismeréshez szükséges eljárási cselekményeket rendszerint közvetlenül nem maga az ügyész végzi, hanem a nyomozó hatóság.²⁹ A nyomozásnak általában a múltban lezajlott, egyedi és többnyire titkolt magatartásokat kell alaposan és gyorsan felderítenie, és rájuk vonatkozóan a bírósági felelősségre vonáshoz szükséges és elégséges törvényes bizonyítékokat összegyűjtenie.³⁰ Kovács Gyula kiemeli, hogy a megismerés mindig rekonstrukciós jellegű, vagyis a múltra koncentráló, hiszen a döntéshez szükséges információk nem a jövőből származnak, hanem a nyomozás megindítását megelőző, előzményi adatok. A jelen időben érvényesülő, megtalálható, beszerezhető, felkutatható adatok, illetve tényekre vonatkozó ismeretek alapján az állásfoglaláshoz megkívánt mértékben a hatóság megkísérli összeállítani a múltbeli esemény logikai, gondolati képét.³¹ Az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény az eseményeknek egy okozatilag összekapcsolódó sorából álló olyan történet dinamikusan összetevője, amelynek kezdetben ugyan számos fontos eleme ismeretlen, de éppen az okozati kapcsolatrendszer révén ezek is megismerhetők. Katona Géza informatikai szemléletű megközelítésében a nyomozás egy információszerezési folyamat, amelynek középpontjában az információáramlás áll: a bűncselekmény elkövetésétől kiindulva a bűnügyben érdemi döntést hozó bíróságig.³² Finszter Géza a nyomozást a bizonyítékok felkutatásának professzionális technikájaként nevesíti.³³

Álláspontunk szerint a nyomozás mint a büntetőeljárás – általában első, de esetenként második – szakasza egy olyan folyamat, amelynek során a múltban lezajlott, bűncselekmény gyanúját hordozó történetet fel kell derí-

---

²⁹ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 20. o.

³⁰ Herce Csongor – Hautzinger Zoltán: Büntető eljárásjogi alapkérdések. AndAnn Kft. Pécs, 2014. 1. o.

³¹ Kovács Gyula: Nyomozási alapismeretek. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2004. 20. o.

³² Katona Géza: A kriminalisztika és a bűnügyi tudományok. BM Kiadó. Budapest, 2002. 199. o.

³³ Finszter Géza: Bizonyításelméletek a jog világában. In: Finszter Géza – Korinek László: A rend kedvéért. Budapest, 2019. 426. o.

teni és meg kell ismerni, illetőleg a bírósági felelősségre vonáshoz szükséges és elégséges törvényes bizonyítékokat – mind a bűncselekmény, mind annak elkövetője vonatkozásában – össze kell gyűjteni.³⁴

A történeti fejlődést vizsgálva megállapítható, hogy a nyomozási fősza-
kazon belül – alapjában véve a rendőrségi bünygyi szolgálat szervezeti
felépítéséhez igazodva – évtizedek óta különbség tehető a szűkebb értele-
ben vett nyomozás és a vizsgálat között. Ameddig ismeretlen tettes ellen
folyt az eljárás, addig a nyomozó hatóság szorosabb értelemben vett nyo-
mozást végzett: felderítette a bűncselekményt, és arra törekedett, hogy az
ügynek minél előbb gyanúsítottja legyen. Amint ismertté vált a feltételezett
elkövető személye, a nyomozást vizsgálat váltotta fel, amelyre az ismert
tettes büntetőjogi felelősségre vonásának előkészítéseként tekintettek. A
vizsgálat eljárási cselekmények sorozata volt, amelyek segítségével a nyo-
mozó hatóság megállapította a tényállást, és rögzítette a bűncselekmény
felderítése, valamint a gyanúsított felelősségre vonása szempontjából rele-
váns bizonyítékokat. A kezdeti felderítés a megszerzendő ismeretekhez
mért potenciális adatforrások számbavétele volt, amelyet adott esetben el-
járásjogi alakszerűségekől való mentesség jellemzett. Szintén a felderítés
jellemzője volt az elsődleges adatok alakszerűtlen vagy közvetett megis-
merése és várható (feltételezett) relevanciájuk szerinti rendezése, egyúttal
a potenciális adatforrásokra vonatkozó ismeretek bővítése. Ezt a gondolat-
menetet követve a szűkebb (funkcionális) értelemben vett nyomozás az
adatforrások alakszerű felkutatása és kezelése volt, a vizsgálat pedig a re-
levánsnak minősített adatok tartalmának a garanciális követelményekhez
igazodó, és a hitelt érdemlőség megítélésére is figyelemmel lévő feltárása,
illetve rögzítése. A Be. a nyomozási szakasz felderítésre és vizsgálatra ta-
golásával voltaképpen ezt a korábbi gyakorlatot emelte törvényi szintre,
azzal a fontos változással, hogy a vizsgálat irányítását az ügyészség jogkö-
rébe helyezte.³⁵

---

³⁴ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 20. o.

³⁵ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 49–50. o.

A nyomozás az ügyészségnek vagy a nyomozó hatóságnak a hivatali hatáskörében, valamint az ügyésznek vagy a nyomozó hatóság tagjának a hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján, illetve feljelentésre indul meg (Be. 375.§ (1) bekezdés). A Nyer. 133.§-a alapján a nyomozó hatóság a felderítés során különösen a bűncselekmény tárgyi és alanyi oldalához tartozó tényeket, az elkövető kilétének és tartózkodási helyének megállapításához szükséges tényeket, valamint a joghátrány alkalmazása szempontjából különös jelentőséggel bíró tényeket vizsgálja, ezeket igyekszik megismerni. A felderítés szakasza a gyanúsítás közlésével, a gyanúsított első kihallgatásával ér véget, amelyet a vizsgálat szakasza követ. A vizsgálat során az ügyészség meghozza a döntést arról, hogy milyen irányba folytatódjék tovább a nyomozás, illetve sor kerül a vádat (is) alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, amelyekre esetleg a felderítés során nem volt mód, illetve idő. A nyomozás felderítési szakaszában a tényállás, illetőleg az elkövető kilétének megállapítása, továbbá a kiinduló bizonyítékok összegyűjtése történik. A vizsgálat – amely a gyanúsított kihallgatásával indul – a konkrét terhelttel szembeni eljárási cselekményeket foglalja magában, a tények igazolása és konkrét bizonyítékokkal történő alátámasztása itt már a gyanúsított személyére vonatkoztatva bír relevanciával. Az ügyészség ugyanis a feljelentés adataiból, illetve a tudomásszerzés egyéb forrásaiból – a kriminalisztika szóhasználatában „induló adatok”-nak nevezett adatbázisból – csupán az esetek töredékében tudna állást foglalni a vádemelés feltételeinek megléte vagy hiánya tárgyában, ezért e célból gyakorlatilag minden esetben megfelelő tájékoztató adatokra van szüksége, és az ezek megszerzésére irányuló tevékenység maga a nyomozás.³⁶ Az új büntetőeljárás törvényben a nyomozás egyes szakaszaiban eltérő az ügyészség és a nyomozó hatóság kapcsolata, amely az egyes hatóságok feladatrendszerének és jogkörének törvényi meghatározása során mutatkozik meg. Míg a felderítés során az a jellemző, hogy a nyomozó hatóság saját

---

³⁶ Láng László: A nyomozás. In: Belegi József – Berkes György (szerk.): Büntetőeljárás jog I–III. Kommentár a gyakorlat számára. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2014. 2007–2013. o.

meggyőződését önállóan alakítja ki a bűncselekmény elkövetésének körülményeiről és az elkövető személyéről, azaz a nyomozás kezdeti szakaszában, a felderítésben az ügyészség csupán felügyeli a nyomozó hatóság tevékenységét annak önálló eljárása mellett; addig a vizsgálati szakaszban az ügyészség utasításai alapján, azokat követve és nem önállóan jár el a nyomozó hatóság, vagyis az ügyész irányít. A vizsgálat során ugyanis – ha a vádemelés indokoltnak látszik – az ügyészségnek már a vádemelést követő bírósági eljárásban lefolytatandó bizonyítási eljárás követelményeit szem előtt tartva kell meghatározni a bizonyítékok beszerzésének körét és módját. Erre figyelemmel tölti be a vizsgálati szakaszban az ügyészség az irányító szerepét, vagyis érdemben határozza meg az eljárás folytatását, irányát.³⁷ Mindez szükséges is, hiszen a nyomozás végső eredményességi mutatója még mindig az eredményes vádemelés, és az ügyész tudja eldönteni, milyen bizonyítási eszközök birtokában látja ennek jó esélyét. A másik ok, amely miatt a vizsgálat elkülönült eljárási szakaszának irányítását a jogalkotó az ügyészség kezébe adta, arra vezethető vissza, hogy az új eljárási törvényben az ügyészség oportunitási lehetőségei is bővültek, illetve átstrukturálódtak. Az ügyész eljárás-meghatározó szerepe hangsúlyosabbá vált, és az eljárás formáját érintő döntési kompetenciája időben előbbre került a büntetőeljárás menetében. A nyomozó hatóság a gyanúsított kihallgatásától számított nyolc napon belül már megküldi az ügyészségnek a felderítésben keletkezett iratokat, és beszámol a nyomozás állásáról, így az ügyészségnek a vizsgálat elején rögtön döntenie kell a büntetőeljárás további irányának meghatározásáról. Általános irányvonal lehet továbbra is a vádemelés, de ezen kívül számos oportunitási lehetőséget tartalmaz a törvény, amelyek egy része a bizonyítás megkönnyítésén, a terhelt beismerésén alapul. Ez a jogalkotói gondolkodásmód azt támasztja alá, hogy a nyomozásban érdemi bizonyítás történik, nem csupán „adatgyűjtés” és „adatfelvétel”. Hiszen a felderítési folyamat lényeges eleme a feltárt tények

---

³⁷ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 58. o.

hitelének ellenőrzése, ami maga is bizonyítási tevékenység.³⁸ A nyomozásban tehát érdemben meghatározást nyer az eljárás további iránya és menete. Például az egyezségi eljárás során a nyomozásban megkötött egyezségben rögzített tényállás és a jogi minősítés alapján fogja a bíróság az ítéletét meghozni, az előkészítő ülés során;³⁹ a büntetővégzés meghozatalára irányuló eljárás pedig szinte teljes egészében a nyomozásban lefolytatott bizonyításra támaszkodik. S bár H. H. Jescheck 1997-ben még azon az állásponton volt, hogy a büntetőeljárás jog elvi-elméleti természetű felépítése ma (1997-ben) is az uralkodó a nemzeti jogokban, és hogy a pragmatikus megoldások csak a rendes eljárás peremi jelenségei,⁴⁰ ez az álláspont az új Be. szemléletét tekintve mára meghaladottá vált.

A felderítés szakaszában a nyomozó hatóság viszonylagos önállóságát az igazolja, hogy itt még nincs terhelt, nem történt meg a gyanúsítás közlése, így ebben az eljárási szakaszban az adat- és bizonyítékgyűjtés a bűncselekmény tényállása és az azzal összefüggésbe hozható személyek felderítése céljából történik. A vonatkozó szakmai kompetenciáknak birtokában lévő nyomozó hatóság önállóan is képes eljárni, mindössze hathavonta köteles a nyomozás állásáról beszámolni az ügyészségnek. Az ügyészség jogi kérdésekben tud érdemben beavatkozni a nyomozás ezen kezdeti szakaszába, például a panasz elbírálása során. Az ügyészség törvényességi felügyeletének szempontjai: az „időszerűség, szakszerűség és törvényesség” követelményrendszere mindvégig azt a célt vizsgálja, hogy eredményes legyen a bizonyítékok megszerzése, és így biztosítva legyen a későbbi vádemelés sikere. A nyomozás taktikai irányát azonban a felderítés során az ügyészség nem határozhatja meg, és állást sem foglalhat konkrét eljárási cselekmények elvégzésének szükségessége vagy esetleges mellőzése vonatkozásában. Ez két okból is elgondolkodtató. Egyrészt korábbi eljárási törvényeink joggyakorlata alapján érzékelhető, hogy a nyomozó hatóság felderítési mutatóit segíti az ügyész az együttgondolkodás során; mindkét

---

³⁸ Finszter Géza: Bizonyításelméletek a jog világában. In: Finszter Géza – Korinek László: A rend kedvéért. Budapest, 2019. 442. o.

³⁹ Fantoly Zsanett: Egyezség a nyomozásban. Megjelenés alatt.

⁴⁰ Idézi: Király Tibor (2005): i.m. 91. o.

hatóság közös érdeke, hogy alacsony legyen az ismeretlen-tettességi mutató. Másrészt érdekes helyzetet teremt, hogy az előkészítő eljárásban, ahol a cél csupán még a bűncselekmény gyanújának megállapítása vagy kizárása, az ügyészség a leplezett eszközök használatának engedélyezését és felügyeletét ellátva alapjaiban meghatározó szereplője, formálója a büntetőeljárásnak. A nyílt nyomozás felderítési szakaszának alakításában azonban már nem vehet részt indítványjaival, észrevételeivel, és nem foglalhatja össze az ügyvel kapcsolatos – jogi problémákat nem érintő – álláspontját a nyomozó hatóság számára. A szakirodalomban is megjelentek olyan álláspontok, amelyek a nyomozó hatóság számára az ügyészség szakmai véleményének kikérését lehetővé tevő jogszabályi módosítás mellett érvelnek.⁴¹ A problémát másként értékeli Sinku Pál, aki a felelős ügyészségi felügyelet bemutatása során tanulmányában rögzíti, hogy jelenleg az ügyészség álláspontjának ismertetése a felderítés során az arra alapot adó intézkedéstípus szerint öt esetkörbe sorolható; az álláspont hivatalból történő közlése a nyomozó hatóság hathavonta történő beszámolója alapján (1), az engedélyezés (2), a kényszerintézkedések elrendelése vagy indítványozása (3), a jogorvoslatok elbírálása és az eljárási résztvevők kérelmei alapján történő intézkedés (4), illetve a valamennyi egyéb eljárási cselekmény alapján történő véleményközlés körébe (5).⁴² Ezek alapján Sinku Pál arra a következtetésre jut, hogy az ügyész ugyan nem irányíthatja a felderítést, de annak törvényességét és hatékonyságát értékelni köteles, mivel a felügyelet magában foglalja azt is, hogy az ügyész értékelje a nyomozás addigi eredményét, foglaljon állást a szükséges nyomozati cselekményekről, és ehhez képest vizsgálja a nyomozó hatóság tevékenységének hatékonyságát.⁴³

A miniszteri indokolás rámutat arra, hogy a Be. bizonyítási rendszere már a nyomozásban is kiemelt hangsúlyt helyez a gyanúsítottal történő együttműködésre, a konszenzuális megoldások prioritására. „A gyanúsított

---

⁴¹ Fantoly Zsanett: Szegedi workshop az új büntetőeljárás törvény elméleti és gyakorlati kérdéseiről. Jogtudományi Közlöny 2019/9. szám. 373–376. o.

⁴² Sinku Pál: Megújult ügyészi szerepfelfogás a büntetőeljárás vádemelést megelőző szakaszában. Miskolci Jogi szemle 2019/2. különszám 2. kötet

⁴³ Sinku (2019): i.m.

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a büntetőeljárásban és a bizonyításban

együttműködése, beismerése esetén lehetőség nyílik az eljárás gyors befejezésére, akár a vizsgálati szakasz teljes elhagyására, vagy a bíróság előtti bizonyítás elhagyására, radikális csökkentésére. Mindezek okán a felderítés során ugyan lehetőség, de nem cél valamennyi bizonyíték megőrzésére törekvés, mert arra esetleg indokolatlanul, öncélúan és az eljárás jelentős elhúzódtatását eredményező módon kerülne sor. Így a tanúvallomással és a szakértői véleménnyel érintett adatok jellemzően kevésbé formális módszerekkel, adatszerző tevékenységgel, adatgyűjtéssel is tisztázhatók, amelyek alapján a gyanúsított kihallgatására már sor kerülhet. A gyanúsított védekezésétől függően pedig indokolt esetben megkezdődhet a bizonyítékok bírósági eljárásra történő konzerválása is. Természetesen a gyakorlat számtalan esetben kimunkálhatja azokat a tipikus eseteket, amelyekben a tanú kihallgatása, szakértői vélemény készítése nem mellőzhető, illetve valóban indokolt. Ezt indokolhatja különösen a tanú nehéz elérhetősége, a terhelt beazonosításáig várható jelentős időmúlás, olyan bűncselekmények meghatározása, amelyek nyomozása érdemben nem kezdhető meg szakértői bevonása nélkül. A nyomozó hatóság feladata, hogy az ilyen esetekben alkalmazható rugalmas gyakorlatot kialakítsa.”

A gyanúsított beazonosításával és kihallgatásával kezdődő vizsgálati szakasz – ügyészségi irányítás mellett – a konkrét személlyel szembeni vádemelés, vagy az ügyészség oportunitási jogkörébe tartozó egyéb ügyészségi intézkedés, illetve határozat eldöntésére, valamint az ehhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzésére irányul. A Be. a vádemelési szakaszt a vizsgálat részévé teszi; kiindulva abból, hogy a vizsgálat során lefolytatott nyomozási cselekmények végső célja általában az eredményes vádemelés (és a későbbi eredményes vádképviselet), illetve a bizonyítási eszközök birtokában az ügyészség döntése az eljárás egyéb úton történő, feltételezhetően eredményes lezárásáról. Azzal, hogy az ügyészségnek az eljárásba történő legkésőbbi érdemi belépését a törvény a gyanúsított eljárásbeli részvételének kezdetéhez köti, lehetőséget nyit az eljárások mielőbbi – esetenként konszenzusos – befejezésére. A gyanúsított beismerése esetére a törvény az eljárás gyorsításának különféle módjait ismeri. A nyomozás új rendszere ugyanis úgy épül fel, hogy az egyszerűbb megítélésű

ügyeket a kevésbé formális felderítés alapján nyomban befejezzék, vagy bíróság elé vigyék, miközben lehetőség nyílik a bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügyek legaprólékosabb kivizsgálására, bizonyítására is.⁴⁴

A vizsgálat végső célja, hogy az ügyészség a nyomozás érdemi befejezéséről dönthessen. Erre – ahogyan a fentiekben utaltunk – már sor kerülhet közvetlenül a gyanúsítást követően, vagyis már a vizsgálati szakasz kezdetén az ügyészség az ügyet úgy zárhatja le, hogy a vizsgálatra sor sem kerül.⁴⁵ Arra is lehetősége van az ügyészségnek, hogy további eljárási cselekményeket foganatosítson, majd azt követően hozza meg döntését a nyomozás befejezéséről.

Az ügyészség az eljárás gyorsabb és ezáltal hatékonyabb befejezése érdekében a gyanúsított kihallgatása után nem csupán a vádemelésről, illetve a vizsgálat keretén belül újabb eljárási cselekmény elvégzéséről dönthet, hanem egyéb, elterelő intézkedésekről, így például határozhat ügyészségi intézkedés vagy határozat kilátásba helyezéséről (1); egyezség kezdeményezéséről (2); közvetítői eljárás lefolytatása céljából az eljárás felfüggesztéséről (3); feltételes ügyészi felfüggesztésről (4) vagy az eljárás egyéb okból történő megszüntetéséről (5). Ezek az alternatívák a bizonyítás megkönnyítése által a nyomozás klasszikus modelljétől való elmozdulás jegyében törekednek – az eljárás tisztességes voltának megőrzése mellett – annak időtartamát lényegesen csökkenteni.

Ha a nyomozás befejezése nem lehetséges, úgy a nyomozás folytatása során az ügyészségi döntés egy dinamikus folyamattá alakul át, melynek során az ügyészség a fenti döntési lehetőségeket folyamatosan vizsgálja, és a felmerült új adatok, információk és bizonyítási eszközök alapján hozza meg döntését. A döntési folyamatra az általános egy hónapos intézkedési határidő nem vonatkozik, egyetlen korlátja, hogy a döntést a nyomozás határidején belül kell meghozni. Eltérően az 1998-as Be.-től, a hatályos Be.-ben az eljárás befejezésével kapcsolatos ügyészségi döntés a nyomozás ré-

---

⁴⁴ Fantoly – Budaházi (2019): i.m.

⁴⁵ Hack Péter: A büntetőeljárás újításának esélyei. Belügyi Szemle 2018/3. szám. 80. o.

Fantoly Zsanett: Az előkészítő eljárás és a nyomozás feladatai a bünfelderítésben és a bizonyításban

szét képezi, így az ügyészség vádemeléssel kapcsolatos döntése is a nyomozás része. Megszűnt tehát a vádemelési szakasz korábban jellemző önállósága. A nyomozást a nyomozást befejező döntés zárja le, nem pedig egy nyomozás befejezésével kapcsolatos elkülönült nyomozó hatósági döntés. Vádemelés esetén ezért a nyomozás mindaddig folyamatban van, amíg az ügyészség vádat nem emel, így a további nyomozási cselekmények elrendelése fogalmilag kizárt. Ez ugyanakkor lehetővé teszi azt is, hogy az ügyészség az eljárás befejezéséről rendkívül gyorsan, közvetlenül a terhelti együttműködésről történő tudomásszerzést, illetve az ügyiratok megismerését követően, minden további külön formális eljárási cselekmény fogantatása nélkül döntsön.⁴⁶

Összegzés

A 2017. évi XC. törvény sarkalatos változást hozott két szempontból is: a bűnüldözési célú titkos információgyűjtésre vonatkozó szabályokat integrálta a Be.-be, illetve a nyomozás osztott modelljéről rendelkezett. A jogállamiság garanciális szempontrendszerét tekintve mindkét rendelkezés előre lépést jelent. Az előkészítő eljárás egységes jogforrási szabályozása erősíteni látszik a terheltnek még nem minősített személy eljárási joghelyzetét, a nyomozás tagolása pedig anélkül gyorsíthatja a nyomozási szakasz lefolytatását, hogy a bizonyításra vonatkoztatva a gyanúsított joghelyzete garanciális szempontból csorbát szenvedne. Az ügyészség érdemi eljárásalakító szerepe felértékelődött azáltal, hogy az ügyészség döntési felelősége az eljárás formáját tekintve időben korábbra helyeződött át. A vádemelés mellett/helyett ugyanis a nyomozás befejezésének egyéb alternatíváit is kiemelt prioritásként kezeli a jogalkotó az eljárás időszerűségének és a felek rendelkezési jogának érvényesítési garanciájaként.

---

⁴⁶ Fantoly – Budaházi (2019): i.m. 21. o.